

Вилхелм Хауф

Абнер, евреинът, който
нищо не видял

Господарю! Аз съм от Могадор, който се намира на брега на океана.

Историята, която вероятно ще ти е приятно да чуеш, се е случила, когато могъщият крал Мулей Исмаел владееше Фетс и Мароко. Тя е за Абнер, евреина, който нищо не видял.

Евреи, както знаеш, има навсякъде и те навсякъде са евреи: хитри, надарени с орлов поглед, от който не може да убегне нищо, което би могло да им донесе келепир. Освен това са много прикрити – особено когато някой ги притиска; към това те се стремят съзнателно, а на всичкото отгоре малко се и надуват.

А че понякога евреите могат да пострадат от хитруването си, доказва съдбата на Абнер, който тръгнал една вечер да се разхожда извън портите на Мароко. Крачел с островърхата си шапчица на главата, загърнат в скромното си, не извънредно чисто манто, и като поглаждал сплъстената си брада, от време на време си смръквал тайничко от златната табакера, която не обичал да излага на показ. Погледът му не спирал да шари от непрестанен страх, притеснение и стремеж да не изпусне нещо, което би могло да му влезе в работа, ала въпреки това живото му лице излъчвало задоволство. Изглежда, през този ден бил сключил добри сделки – и действително било така. Абнер бил лечител, търговец и всичко останало, което носи пари. Същия ден бил продал роб със скрит недъг, бил закупил изгодно камилски товар с гума и на един богат мъж бил забъркал последното питие, от което не се очаквало да се почувства по-добре, а по-скоро да го отведе в отвъдното.

Тъкмо бил излязъл от една горичка с палми и фурми, когато зад гърба си чул силни викове. Те идели от цяла тълпа кралски коняри, предвождани от главния коняр, които тичали към него и се озъртали неспокойно на всички страни подобно на хора, които са изгубили нещо.

– Филистимлянино – викнал към евреина запъхтяно главният коняр, – да си видял отгук да минава кралският кон, оседлан, с поводите си и всички такъми?

Абнер отвърнал:

– Най-добрият бегач на галоп с малки и фини копита, с подкови от сребро четиринайсет карата, със златиста грива, която грее като училищен светилник в сабат¹; висок петнайсет юмука, с опашка, дълга три и половина стъпки, и лостчета на мундшука от злато двайсет и четири

---

1. У евреите – седмият ден на седмицата, когато трябва да се прекрати всякаква работа, тъй като той е посветен на Бог.

карата?

– Той е! – извикал главният коняр. – Той е! – потвърдили в хор останалите коняри. – Това е само Емир – викнал един стар обездвач, – десет пъти повторих на принц Абдаллах да язди Емир с трензел! Познавам Емир и очаквах, че ще го метне! Ако ще да изкара яда си от това, че го боли гърбът, върху мен, аз го предупредих! Но да побързае! Накъде избяга?

– Та аз не съм виждал никакъв кон – отвърнал усмихнат Абнер. – Как да кажа накъде е избягал кралският кон?

Озадачени от обрата в думите му, конярите щели да продължат да разпитват Абнер, ако междуременно не се случило нещо друго.

По странно съвпадение, както често се случва, точно по това време избягало и ловджийското куче на кралицата. Цяла тълпа черни роби тичали към тях и отдалече викали:

– Не сте ли виждали ловджийското куче на кралицата?

– Вие не търсите куче, господа, а кучка – рекъл Абнер.

– Именно! – възкликнал възраждан първият евнух. – Алин, къде е?

– Малък пъдпъдчар – продължил Абнер, – който наскоро се е сдобил с малки; има увиснали уши, пухкава опашка и накуцва с предното дясно краче.

– Тя е! Самата тя! – чул се хорът на негрите. – Това е само Алин. След като изчезна, кралицата получи припадъци. Къде си, Алин? Какво ще се случи с нас, ако се върнем без теб в харема? Казвай бързо, накъде видя, че избяга?

– Не съм виждал никакво куче, дори не знаех, че моята кралица, Бог да я опази, имала пъдпъдчар.

Тогава хората от конюшната и харема се вбесили от безсрамието на Абнер, който по техни думи взел на подбив кралската собственост, и не се и съмнявали, че именно той е откраднал кучето и коня, колкото и вероятно да било това. Другите продължили издирването, а главният коняр и първият евнух хванали евреина, който се хилел шмекерски, но и леко боязливо, и го отвели пред краля.

Щом научил за случилото се, Мулей Исмаел свикал дворцовия съвет и предвид важността на въпроса, който предстояло да се обсъжда, го оглавил лично.

Като начало на обвиняемия били наложени половината от полагаемите му се сто удара по нозете. Колкото и да викал и да стенел Абнер, колкото и да уверявал присъстващите в невинността си и да обещавал, че ще разкаже всичко, както се било случило, колкото и да цитирал

стихове от свещеното писмо и талмуда и да крещял „Немилостта на краля е като рева на млад лъв, а милостта му – като росата в тревата“ или „Не позволявай на ръката ти да удря, когато очите и ушите ти са затворени“, Мулей Исмаел дал знак с ръка да се започне с ударите и се заклел в брадата на Пророка и в своята собствена, че ако изчезналите любимци не бъдат върнати, евреинът трябва да плати мъката на принц Абдалах и припадъците на кралицата с главата си.

В двореца на мароканския крал все още отеквали писъците на потърпевшия, когато дошла новината, че кучето и конят били открити. Алин била изненадана в компанията на няколко мопса, съвсем неподходяща за дворцова дама като нея. Подобно на изморен кралски ловец, заблудил се по време на хайка за дивеч, на когото черният хляб и маслото в колибата на първия срещнат селянин се услаждат много повече от лакомствата на обичайната трапеза, след като се изморил да тича, Емир намерил уханната трева на зелената поляна край потока Тара за по-вкусна от кралския овес.

Мулей Исмаел поискал от Абнер да даде някакво обяснение за поведението си и той, макар и малко със закъснение, сметнал, че има какво да се оправдае, което и сторил, след като няколко пъти се поклонил доземи пред трона на негово височество:

– Най-велики владетелю, кралю на кралете, господарю на Запада, звезда на справедливостта, огледало на истината, море на мъдростта – ти, който блестиш като злато, сияеш като диамант, твърд си като желязо, щом си се смилил над роба си и си му дал да говори пред сияйния ти лик, чуй ме! Кълна се в Бога на дедите си, в Мойсей и Пророка, че не съм виждал с очите си свещения ти кон и достойното за обичта на милостивата кралица куче. Ала послушай какво се случува. Разхождах се в горичката, за да се възстановя от уморителния работен ден, и не разсъждавах за нищо. Там имах честта да срещна негова милост, главния коняр, и негова бдителност, тъмнокожия надзирател на благословения ви харем.

Та както се разхождах, във финия пясък между палмите забелязах следите на някакво животно. И аз, който познавам много добре следите на животните, разпознах веднага, че са стъпки на дребно куче. Между тях по малките пясъчни бабунки се проточваха фини браздички. „Женска е – рекох си, – цицките ѝ са провиснали, сигурно се е сдобила с малки преди толкова и толкова време.“ Други едни следи отстрани на предните лапи, от които пясъкът изглеждаше като пометен, ми подсказаха, че животното е надарено с хубави, дълги уши. После забелязах, че на

редки разстояния пясъкът е по-силно разровен, рекох си, че малката има красива опашка с дълги косми, наподобяваща навярно на качулката на някоя птица, и че както изглежда, ѝ харесва от време на време да изплющява с нея по пясъка. Не ми убягна също, че едната лапа навсякъде бе оставила по-слаби отпечатъци в пясъка, отколкото другата. За съжаление не остана тайна за мен, че женското куче на моята милостива кралица, ако ми позволите така да се изразя, понакуцва.

Що се отнася до коня на ваше височество, трябва да знаете, че открит следите му, докато бродех из един заслонен шубрак в горичката. Едва бях зърнал отпечатъците от благородните малки копита, фината, но силна линия, която ги пресичаше, и си казах: „Тук е бил кон от породата ченер, която е най-благородната от всички.“ Та преди по-малко от четири месеца милостивият ни крал продаде цяла сюрня коне от тази порода на един княз във Франкия, брат ми Рубен присъстваше, докато траеха преговорите, и от него знам, че милостивият ни господар спечели толкова и толкова от тази работа. Когато видях колко равномерно и далеч една от друга са разпределени следите, нямаше как да не си помисля, че този кон галопира изключително хубаво, аристократично и че само моят крал е достоен да го притежава. Тогава си спомних за бойния кон, за който на Хиоб е написано: „От стъпките му земята кънти; бодро с вихъра се носи право към бронираните воини; на страха се сякаш подиграва, не бои се и не бяга ни от колчан звънтящ, ни от пика, ни от сабя.“

И тъй като забелязах нещо да блести на земята, се наведох и що да видя – мраморен камък, по който подковата на забързания кон бе оставила резка. Разбрах, че подковите му трябва да са от сребро четиринайсет карата – та нали трябва да умея да разпознавам резка от всякакъв метал, било то благороден или не. Заслонът от дървета, през който минавах, бе широк седем стъпки. Видях, че прахът, нападал от палмите, тук там е изметен. „Жребецът трябва да е размахвал опашка – рекох си – и тя ще да е три и половина стъпки дълга.“

Под дърветата, чиито корони започваха на пет стъпки от земята, видях наскоро обрулени листа. Гърбът на вихрогона на негово величество сигурно ги бе свалил, значи имах работа с кон, висок петнайсет юмука. Но я виж ти! Под същите дървета открих кичур от блестяща златиста грива. Значи е червен! И тъкмо бях излязъл от храсталака, на погледа ми се наби една златна резка на отсрещната скала. „Трябва да можеш да го разгадаеш“ – казах си и какво се оказа? На скалата забелязах тънка като косъм златна ивичка; по-фино, по-точно дори човечето от седемте

обединени холандски провинции не би могло да улучи лисицата с целия си сноп стрели. Ивицата сигурно бе дошла от мундшука на бягащия кон, който се бе отъркал в нея, когато животното е препускало покрай скалата.

Ако човек познава възвишената ти любов към разкоша, кралю на кралете, ще се сети, че най-простият измежду конете ти би се срамувал, ако мундшукът, който захапва, не е златен. Значи той се бе отправил и...

– Кълна се в Мека и Медина – възкликнал Мулей Исмаел, – на това викам аз очи! Такива очи нямаше да са ти излишни, ловецо, те биха направили излишна цяла хайка ловджийски хрътки. А ти, разсилни, с тях би могъл да виждаш по-надалеч, отколкото твоите заптиета и надзиратели. Е, филистимлянино, предвид на невероятния ти, остър като бръснач ум, който ни достави голяма наслада, ще се отнесем към теб благосклонно. Петдесетте камшика, които получи с право, се равняват на петдесет цехини, които спестяваш, така че ще наброиш още само петдесет. Вади си кесията и за в бъдеще се въздържай да се подиграваш с кралската собственост! Между другото си запазваш нашето благоразположение.

Негово височество се закле в даровитостта на момъка и така Абнер успял да спечели възхитата на целия кралски двор. Но това не му изплатило болките, не му било утеха за скъпоценните цехини. Докато пъшкайки и охкайки ги вадел една по една от кесията си и претеглял всяка една от тях за сбогом на върха на пръстите си, Шнури, кралският шут му се присмивал и го питал дали си заслужавало да загуби всичките тези цехини, взети заедно, за камъка, на който Рижавия на принц Абдалах си е изпробвал мундшука.

– Мъдростта ти днес пожъна слава – рекъл той. – Но бих заложил още петдесет цехини, че щеше да ти е по-добре, ако си бе затраял. Ала какво казва Пророкът: „Една изпусната дума не може да бъде върната от кола, дори ако тя е запрегната с четири вихрогона.“ И вихрушка не може да я върне, господин Абнер, дори и без да понакуцва.

Не дълго след това болезнено преживяване за Абнер веднъж той отново се отправил на разходка в една зелена долина, скътана в полите на Атлас. И отново го догонила тълпа бягащи въоръжени мъже, чийто предводител му викнал:

– Ей, приятелю, да си виждал оттук да притичва Горо, черният телохранител на краля? Избягал е и трябва да е поел по тази пътека нагоре към планината.

– Не мога да ви услужа, господин генерал – отвърнал му Абнер.

– Ей, ти не си ли хитрият евреин, който не видял Рижавия и кучето. Я не се преструвай! Отгук трябва да е минал робът – не надуваш ли още миризмата от потта му? Не виждаш ли следите му във високата трева? Говори, робът трябва да бъде върнат! Той е ненадминат в стрелбата по врабчета с цев, а това е заниманието, с което негово височество най-много обича да си убива времето. Говори или ще заповядам веднага да задрънчат около теб оковите!

– Не мога да кажа, че съм видял нещо, което не съм видял.

– Евреино, за последен път – накъде избяга робът? Помисли си за нозете, помисли за цехините си!

– О, само като си помисля, изпитвам болка! Щом наистина настоявате, че съм видял стрелеца на врабчета, тичайте натам. Ако не е там, значи е някъде другаде.

– Значи си го видял? – изревал към него военният.

– Да, господин офицер, защото вие искате да е така.

Военните бързо поели в указаната посока, а Абнер си тръгнал със задоволство към къщи. Но не изминали двайсет и четири часа, когато тъпна от стражари се втурнала в дома му, омърсили го, защото било сабат, и отвели Абнер при мароканския крал.

– Еврейско куче – наругал го кралят, – осмеляваш се да пращаш по грешни следи към планината кралски служители, които преследват избягалия роб, в същото време, когато беглецът тича с все сили към морето и за малко не се измъкнал с един испански кораб? Хванете го стражи! Сто удара по ходилата! Сто цехини от кесията му! Колкото се надует глезените му от ударите, с толкова трябва да олекне кесията му!

Знаеш, господарю, че във владенията Фетц и Мароко са привърженици на бързата справедливост и така клетникът бил пребит и глобен, преди изобщо да го разпитат. Той проклед съдбата си, която била орисала нозете и кесията му да страдат всеки път толкова силно, когато негово височество благоволял да изгуби нещо. И когато, накуцвайки, мърморейки и пъшкайки се изнизвал от салона пред погледите на присмехулните и безпощадни царедворци, Шнури, шутът, му рекъл: – Бъди доволен, Абнер, неблагодарни Абнер! Не ти ли стига честта, че всяка загуба, от която страда нашият милостив господар, Бог да го съхрани, създава и на теб сериозни притеснения? Но ако ми обещаеш да почерпиш, всеки път един час преди господарят на Запада да загуби нещо, ще идвам пред къщата ти на еврейската улица и ще ти викам: „Не излизай от къщурката си, Абнер, знаеш защо. Затваряй се и се заключвай в стаичката си и не мърдай до изгрев слънце.“

Това, господарю, е историята за Абнер, евреина, който нищо не видял.

Щом робът завършил разказа си и в салона отново настанала тишина, младият писар напомнил на стареца, че били прекъснали разговора си и помолил да им обясни в какво всъщност се състои пленителното очарование на приказките.

– Сега ще ви кажа – отговорил старецът. – Човешкият дух е по-лек и подвижен и от водата, може да приеме всякакви форми и постепенно, постепенно прониква и в най-плътните материи. Лек и фин е като въздуха и подобно на него колкото по-високо се издига, толкова по-лек и чист става. Затова у всеки човек съществува стремеж да се издигне над обикновените неща и да се движи по-леко и по-свободно в по-високи равнища, пък и било то чрез мечтите си. Вие сам, млади приятелю, казахте: „Ние живяхме с тези истории, мислехме и чувствахме заедно с тези хора.“ И оттам иде очарованието, което те са имали за вас. Като слушахте разказите на роба, които са съчинения, измислени някога от някой друг, самите вие също съчинявахте заедно с него. Откъснахте се от заобикалящия ви материален свят, от обичайните ви мисли. Преживявахте всичко и сами бяхте тези, на които се случи това или онова чудо, до такава степен бяхте слети с мъжа, за когото ви разказвах. Така, уловен в приказката, духът ви се въздигна над настоящето, което ви се струваше не толкова хубаво, не толкова привлекателно. Така духът ви се понесе из непознати, по-възвишени пространства, стана по-свободен и необвързан. Приказката се превърна в действителност или ако предпочитате, действителността стана приказка, защото сте създавали и живели в приказката.

– Не ви разбирам напълно – отвърнал младият търговец. – Но сте прав, като казвате, че живеехме в приказката или че приказката живееше в нас. Още си спомням онова хубаво време, когато, посетени от музата, сънувахме наяве. Представяхме си, че сме пренесени на пуст, необитаем остров. Съветвахме се с какво да се захванем по-напред, че да устроим живота си; често си правехме колиби в гъстия върбалак, хранехме се скромно с оскъдните плодове, макар да бяхме само на стотина стъпки от дома си и можехме да се храним с най-доброто. Да, имаше и моменти, когато очаквахме да се появи някоя добра фея или чудновато джудже, да пристъпят към нас и да ни кажат: „Ей сега земята ще се разтвори, ако имате желание, моля заповядайте долу в двореца ми от планински кристал и се насладете на лакомствата, които слугите ми,

лемуриите², ще поднесат на масата!“

Младежите се засмели, но признали, че приятелят им е казал истината.

– И сега – продължил друг – от време на време ме издебва тази магия. Аз например бих се ядосвал на брат ми, ако влетеше през вратата и си направеше с мен глупава шега: „Знаеш ли какво нещастие сполетя съседа ни, дебелия пекар? Имал вземане даване с някакъв вълшебник и той за отмъщение го превърнал в мечок и сега се е проснал в стаята си и реве ужасно.“ Бих се разсърдил и обидно бих го нарекъл „лъжец“. Но колко по-различно би било, ако чуя някой да разказва:

„Дебелият ни съсед се отправил на дълго пътешествие в далечна и непозната страна, попаднал там в ръцете на един вълшебник, който го превърнал в мечок.“ Постепенно сякаш да се пренесе в разказа, да пътувам заедно с дебелия съсед, да преживявам чудни неща и нямаше да съм така изненадан, че е покрит с козина и ходи на четири крака.

– И въпреки това – рекъл младият търговец – не мога да повярвам, че на този ден шейхът иска да слуша приказки, при това от роби. Ако бях на негово място и имах такъв кахър, бих излязъл с коня извън града, бих седнал в гората, където е доста здрачно и безлюдно. Но в никакъв случай не бих се обградил от познати и непознати и не бих търпял тази шумотевица.

– Мъдрият човек – отговорил старецът – никога не позволява на грижите да го притиснат до такава степен, че да им се предаде напълно. Те го правят сериозен, вглъбен, но от тях не се вайка на глас и не се отчайва. Защо когато на човек отвътре му е тъмно и тъжно, да търси допълнително и сенките на тъмните кедри? Сянката им прониква през очите в сърцето ти и прави здрача в него още по-плътен. Трябва да излезеш на слънце. Навън, в топлия, светъл ден от топлината на светлината у теб ще дойде увереността, че Аллах е над теб и те закриля с любовта си, огряваща и неизменна като слънцето.

– Право казвате – обадил се писарят. – Не прилича ли на мъдър човек, на когото се подчиняват толкова хора, в такъв ден да разсее колкото може повече тъгата си? Трябва ли бягството му да е напитка или

2. Бозайник, подобен на маймуните, разпространен главно на остров Мадагаскар, Югоизточна Азия и Африка.

Вилхелм Хауф по-скоро под лемури (Lemures) има предвид демонологични фигури от римската митология – вредоносни сенки, призрци на мъртъвци, които не са били погребани според ритуала, на престъпно умъртвени хора, за мъртви злодеи и т.н., които бродят по нощите и пращат на живите безумия. – Бел.NomaD

опиятът – спасение от болката? И аз съм за това, че най-приличната разтуха за човека в болка и радост е да послуша истории. Шейхът постъпва напълно правилно.

– Добре – отвърнал младият търговец, – но той не разполага ли с достатъчно четци, приятели. Защо точно робите трябва да му разказват?

– Тези роби, скъпи младежо – казал старецът, – вероятно докато попаднат под робство, са преживели какво ли не, а и както сами видяхте не са необразовани хора, от които човек да няма какво да се научи. Освен всичко те произхождат от най-различни страни и народи и може да се предполага, че в родината си са чували и виждали странни за нас неща. Ще ви посоча една още по-добра причина, която веднъж ми назова един приятел на шейха: тези хора досега са били роби при шейха. Дори и да не е трябвало да вършат тежка работа, все пак е била работа, към която са били принуждавани, а най-важно е разграничаването им от свободните хора. Според традицията всяко общуване с шейха е носело знака на подчинението. Не са имали право да разговарят с него, освен ако е трябвало да отговорят кратко на някой негов въпрос. Днес са свободни и първата им работа като свободни хора е пред обществеността и пред новия си господар дълго и открито да говорят. От това те са се почувствали немалко поласкани и то прави неочакваното им освобождаване още по-ценно. Но я вижте, там се надига един роб и ще почне да разказва.

Така и станало – робът подхванал историята за младия англичанин...

КРАЙ

Wilhelm Hauff
Abner, der Jude, der nichts gesehen hat, 1827

Сканиране, разпознаване и редакция: NomaD, 2009
Издание: Вилхелм Хауф. Приказки. Издателство „Труд“, 2006

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11171>]